

Fukarok és tücskök: a kettészakadt eurozóna

A koronavírus-járvány okozta gazdasági válság kezelésére Olaszország és Spanyolország koronakötvény kibocsátását kezdeményezte az eurozóna számára. Ausztria, Hollandia és Finnország egyelőre ellenáll, azonban az eurozóna tagállamainak többsége már felsorakozott a javaslat mögött. Amennyiben megvalósul, a koronakötvény egy újabb lépés lesz az eurozóna pénzügyi föderációvá alakulása folyamatában.

A koronavírus-járvány egyik furcsa politikai mellékfrontjaként újraéledt a 2021-2027-es többéves pénzügyi keretterv egyik legfontosabb törésvonala. Kissé sommásan új Észak-Dél ellentétként lehet leírni azt a konfliktust, amely a jövő uniós költségvetési politikájának meghatározásánál a takarékosagra hangsúlyt helyező és a kohézió elősegítése jegyében a nagyobb költségvetés szükségességét hirdető országok között húzódik.

Az előbbiek a „takarékos négyek” névre hallgató csoport [tagjai](#). Ide tartozik Ausztria, Dánia, Hollandia és Svédország. Az ő álláspontjuk a többéves pénzügyi keretterv kapcsán az, hogy a Nagy-Britannia távozása következtében csökkenő főösszegű költségvetés nem a tagállami befizetések növelését, hanem az uniós kiadások csökkentését teszi szükségessé.

Velük szemben sorakoznak fel a tagállamok [többségét](#) alkotó „kohézió barátai”. Ebbe a csoportba Bulgária, Ciprus, Csehország, Észtország, Görögország, Horvátország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Málta, Olaszország, Portugália, Spanyolország, Szlovákia és Szlovénia tartoznak. Ők az önmagukat takarékosként pozicionáló tagállamokkal szemben magasabb tagállami befizetési kvótát is tudnak támogatni, amennyiben azt a Közös Mezőgazdasági Politika és a kohéziós célkitűzések elérésének támogatására használják.

Miközben a többéves pénzügyi keretterv tekintetében ez a konfliktus már holtpontra juttatta a tárgyalásokat, most a csapatok egy másik témában is csatába vonultak. A koronajárvány gazdasági hatásainak kivédésére elevenítette fel az országok egy csoportja egy eurozóna szinten kibocsátott kötvény, a koronakötvény gondolatát. Az indítvány még 2020. március 25-én született meg, amikor kilenc tagállam – Belgium, Franciaország, Görögország, Írország, Luxemburg, Olaszország, Portugália, Spanyolország és Szlovénia – írtak egy levelet Charles Michelnek, az Európai Tanács elnökének és [felvetették](#) a kötvény kibocsátásának gondolatát.

A 2020. március 26-ai virtuális Európai Tanács ülésen olasz indítványra és spanyol támogatással már a szolidaritásról szóló vita részeként került napirendre a koronavírussal kapcsolatos eurókötvény [kérdése](#). A vitában Olaszország és Spanyolország egyértelműen a bevezetés oldalán állt, míg Németország, Finnország, Ausztria és Hollandia ellene foglaltak állást. A német kancellár Merkel [kijelentette](#), hogy Németország a kibontakozó válság kezelésére tökéletesen alkalmasnak tartja a rendelkezésre álló hagyományos eszközöket is. Országai az Európai Stabilitási Mechanizmusban szereplő [megoldások](#) fenntartását támogatja, mert azt kifejezetten az ilyen válsághelyzetek kezelésére vezették be. Ezért Németország és Hollandia az ESM 410 milliárdját akarja használni a válság kezelésére és az európai gazdaság újraindítására.

Mindez elfogadhatatlan volt a koronakötvény kibocsátását kezdeményező országok számára. Az Európai Tanács végül nem hozott döntést a kérdésben, hanem a pénzügyminiszterek megbeszélésére utalta a részletes vitát. Itt aztán [kirobbant](#) a botrány. Olaszország és Spanyolország mellé ugyanis most már aktívan is felsorakozott Franciaország és Portugália. A

vita során aztán a koronakötvényt ellenző Hollandia pénzügyminisztere, Wopke Hoestra azt [mondta](#), hogy kéri Brüsszeltől, folytassanak le vizsgálatot, hogyan lehetséges, hogy egyes országoknak nincsen elég mozgásterük arra, hogy kivédjék a koronavírus-járvány gazdasági és költségvetési hatásait. Üzenete egyértelmű: a déli országok nem önhibájukon kívül segítségre szorulók, hanem tücskök.

Hoestra indítványa elemi felháborodást váltott ki vitapartnerei között. „Undorító” – [kiáltott fel](#) például Antonio Costa, portugál miniszterelnök, de az olasz sajtó és a politikai elit is eléggé sérelmesnek [veszi](#) az ügyet. Mindeközben a koronakötvény hívei és Enrico Letta, volt olasz miniszterelnök, aki most a Jacques Delors Intézet vezetője [mozgósították](#) az európai közvéleményt. Az olasz politikusok által a Frankfurter Allgemeine Zeitungban [megjelentetett](#) fizetett hirdetés és Letta [nemzetközivé](#) nőtt interjúkampányának hatására belföldön is egyre nagyobb kritikát [váltott ki](#) a holland kormány koronakötvényt ellenző álláspontja. A baloldal mellett a Holland Nemzeti Bank elnöke is kritizálta a kormányt. A holland kormánypárti politikusok – mindenekelőtt Mark Rutte kormányfő és Wopke Hoekstra kereszténydemokrata pénzügyminiszter- arra hivatkoznak, hogy társadalmuk elképesztően nagy takarékoskodási programon ment keresztül az elmúlt tíz évben, és ezt a délieknek is először meg kell csinálniuk, ahhoz, hogy megsegítsék őket.

Mindazonáltal a takarékos országok vesztesre állnak a vitában. Az érvelés, miszerint ha a déli országokat hagyják a hollandok csődbe menni, akkor az egész euróövezet látja kárát, és ez magával ránthatja Hollandiát is, kétségtelen hatásos. Talán még ennél is fontosabb, hogy a hollandok a vita elvesztésével, úgy tűnik, hogy jelentős presztízsvesztést is elkönyvelhetnek. A vita következményeként ugyanis a takarékos hollandokból fukarok lettek. Talán ennek is köszönhető, hogy április elsején a holland kormány látványos [visszavonulót fűjt](#), és bejelentették, hogy mindenképpen a déli országok segítségére sietnek.

A vita azonban nem csak a tagállamok között zajlik. Március 28-án az Európai Bizottság elnöke, Ursula von der Leyen adott egy [interjút](#) a DPA német hírügynökségnek, ahol kijelentette, hogy megítélése szerint a koronakötvényt nem kell szó szerint értelmezni, mert az valójában csak egy szlogen. A kijelentés nem elsősorban nyelvészeti jelentőségű: a Bizottság egyértelművé tette, hogy álláspontja az északi és nem a déli államokéhoz áll közel. Az interjú kapcsán kirobbant botrány aztán nemcsak a Bizottság kommunikációs gépezetét [vette igénybe](#), de figyelmeztető jelet is küldött arról, hogy mennyire érzékenyvé vált a téma. Mindennek ellenére, meglehetősen sokan elégedetlenek az Európai Bizottság eddig nyújtott tevékenységével. Markus Söder bajor miniszterelnök a Der Spiegelnek adott interjújában kifejezetten azt [mondta](#), hogy a járvány megjelenése lehetett volna az Európai Unió és az Európai Bizottság nagy pillanata. Ezzel szemben viszont szinte semmit nem lehet hallani felőle a járvány kezelése során. A kijelentést persze nehezményezte von der Leyen, aki úgy [gondolta](#), hogy a kezdeti érthető befelé fordulás után Európa egyre inkább magára talált.

Talán az egyértelműen negatív visszhangnak is köszönhető, hogy március végén a Bizottság elnöke [bejelentette](#), hogy a Bizottság újratervezi a következő többéves pénzügyi kerettervet, és annak központi eleme egy gazdaságélénkítő csomag lesz.

Az olasz politika teljes nemzetközi mozgósító kapacitását bevetette a győzelem érdekében. Gianni Pittella, a szocialisták egykori európai parlamenti frakcióvezetője az észak-európai szocialista pártokat [szólította fel](#) arra, hogy hagyjanak fel passzivitásukkal, és álljanak ki a déli

országok kezdeményezése mellett. Giuseppe Conte olasz miniszterelnök pedig Angela Merkel német kancellárasszony [megszólításával](#) próbálta cselekvésre bírni a német politikát.

A vita még nem dőlt el. Ugyanakkor az érvek és a táborok egymásnak feszülése jól mutatja, hogy nemcsak az eurozónán belül, hanem a szélesebb Európai Unióban is egyre élesebb a költségvetési politikával kapcsolatos két, egymással ellentétes álláspont közötti konfliktus. A tagállamok többsége egyértelműen az innovatívabb megoldások mellett foglal állást, ami azonban a költségvetés növelésével egyben a föderatív vonások erősödését is maga után vonja. Mindennek következtében a koronakötvény egy egységes eurozóna-költségvetés, és a pénzügyi föderalizmus megalapozója lehet.

2020-04-03 – Dr. Navracsics Tibor